

Child Physical Abuse

แพทย์หญิงศศิธร ยิ่งเสรี

วันอังคารที่ 21 พฤษภาคม 2545

บทนำ

Child physical abuse เป็นปัญหาที่พบบ่อย ในแต่ละสังคมจะมีความเชื่อและทัศนคติต่อ Child physical abuse ไม่เหมือนกัน เช่น ในสังคมไทย ทัศนคติที่ว่ารักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ก็เป็นอันหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยยอมรับการลงโทษต่อร่างกายเด็กว่าเป็นวิธีที่เหมาะสม และบางครั้งผู้ปกครองยังใช้ทัศนคตินี้เป็นเหตุผลขำๆๆ ในการทำร้ายร่างกายเด็กอีกด้วย

ความหมาย

Child physical abuse หมายถึง การทำให้เกิดการบาดเจ็บแก่ร่างกายของเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี โดยบุคคลที่มีหน้าที่ดูแลเด็ก หรือเด็กอยู่ในภาวะพึ่งพาบุคคลนั้นๆ อาจกระทำโดย การตีด้วยวัตถุ การตะก่นต้อย การทำให้เกิดแผลจากความร้อน การชูด้วยมีดหรือปืน ซึ่งแสดงว่าสภาพความเป็นอยู่และสุขภาพของเด็กถูกคุกคาม

อุบัติการณ์

จากการศึกษาของ Straus and Gelles ในปี 1985 พบว่า อุบัติการณ์ของ physical abuse ต่อเด็กและวัยรุ่นเป็น 19 ต่อ 1000 คน ของเด็กอายุ 3 – 17 ปี อุบัติการณ์มีความแตกต่างในแต่ละการศึกษา ขึ้นอยู่กับกลุ่มประชากร คำจำกัดความและวิธีในการหาข้อมูล ซึ่งตามคำจำกัดความ บางการศึกษาจะรวมถึงการใช้แรงงานเด็กและการส่งเด็กไปเป็นโสเภณีด้วย

สาเหตุของ Child psychological abuse

1. Parent factor

พ่อแม่ที่ abuse ลูกมักมีประวัติเคยถูก abuse มาก่อนในวัยเด็ก โดยผ่านกลไก identification และคิดว่าการทำโทษทางกายเป็นวิธีที่เหมาะสมในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่ต้องการของเด็ก

พ่อแม่ที่ abuse ลูกมักมีภาวะ poor impulse control แสดงความรักไม่เป็น บางครั้งมีปัญหา alcohol และ substance abuse ทำให้ impulse control แย่ลงอีก นอกจากนี้ยังอาจมีปัญหาด้านอื่นๆ ด้วยเช่น ปัญหาทางสังคม ความสามารถในการอาชีพการงาน ความฉลาดมักอยู่ที่ระดับ below average ถ้าพ่อแม่มี stress มากๆ มักจะมีความอดทนอดกลั้นต่อพฤติกรรมของลูกได้ลดลง พบว่าครอบครัวคนชั้นกลางที่รายได้ค่อนข้างดี จะมีอุบัติการณ์ของ child physical abuse น้อย

2. Child factor

เด็กบางคนได้รับความสนใจเมื่อแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ยั่วโมโห เด็กจะเรียนรู้แบบแผนของพฤติกรรมนี้ ทำให้เพิ่มความรุนแรง และเพิ่มการใช้อารมณ์ของพ่อแม่มากขึ้น จากการศึกษาพบว่า เด็กที่ถูก abuse มักมี poor – self image และคิดว่าสิ่งที่ตนเอง ได้รับเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้ว

3. Family and social factor

Child physical abuse นอกจากจะพบในครอบครัวแล้ว ยังพบในโรงเรียน สถานเลี้ยงเด็ก ประเทศที่มีสงครามกลางเมือง พ่อแม่อยู่ในภาวะที่ไม่มีความพร้อมที่จะดูแลลูกได้อย่างเหมาะสม จะมีความเสี่ยงสูงในการเกิด Child physical abuse

Psychology of child abuse

Attachment and child abuse

ระหว่างพ่อแม่และลูกที่ถูก abuse มี anomalies in development of attachment

- anomalies in the development of parent ,s attachment to child
- anomalies in development of an abused child ,s attachment to his parent ซึ่งเป็นผลจาก child abuse และกระตุ้นให้เกิด child abuse ต่อไป

Concept of developmental anomaly

ได้แนวความคิดมาจาก Ethological – evolutionary attachment theory ของ Bowlby ซึ่งกล่าวว่า เด็กทารกมีพันธกรรมที่กำหนดให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับ caregiver อาจเป็นใครก็ได้ ในที่นี้หมายถึง mother figure เด็กจะมีความสามารถสูงในการสร้าง attachment ความล้มเหลวในการสร้าง attachment ของทารก เกิดในกรณีที่ mother figure ปล่อยปละละเลยมากๆ หรือมีคนดูแลฉาบฉวยหลายๆคน จนเด็กไม่สามารถ focus attachment ได้

เมื่อเกิด attachment กับ mother figure แล้ว เด็กจะต้องการ mother figure นั้นเมื่อเด็กได้รับความเจ็บปวดถูกคุกคาม แม้ว่าความเจ็บปวด และภาวะคุกคามจะมาจาก mother figure นั้นก็ตาม

Attachment theory ยังกล่าวอีกว่า พฤติกรรมของแม่เองก็ถูกกำหนดโดยพันธกรรมด้วย ซึ่งทำให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับ attachment ของเด็ก และแม่มี Biological function ในการปกป้องลูก เพื่อความปลอดภัยของลูกและเผ่าพันธุ์ ดังนั้น Child abuse จึงเป็นความผิดปกติของ development of parental behavior

Study of abused children

พฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กที่ถูก abuse จะไม่ค่อยเข้าใกล้ caregiver และเด็กคนอื่นๆ มีพฤติกรรม approach – avoidance ต่อ caregiver มีแนวโน้มจะทำร้าย caregiver และเด็กอื่นสูงกว่าเด็กทั่วไป เมื่อ caregiver แสดงท่าทางเป็นมิตรมากๆ ทำให้เด็กไม่รู้อาจจะตอบสนองอย่างไรดี เด็กมักจะหันข้างเข้าหาหรือเข้าหา caregiver ทางด้านหลัง หรือกลับหลังหันแล้วถอยหลังเข้าหา caregiver

อย่างไรก็ตามเวลาที่เด็กมีภาวะ stress เด็กก็จะต้องการ การกอดจาก attachment figure ถึงแม้จะรู้ว่าการ แสวงหากการกอดนั้น อาจทำให้เกิดความเจ็บปวดได้ และความรู้สึกนี้ทำให้เด็ก โกรธต่อ attachment figure แสดงออกมาให้เห็น โดยการเล่นที่รุนแรง ก้าวร้าวต่อเด็กอื่น หรือวัตถุสิ่งของ แม้ในขณะที่การเล่นปกติที่ เด็ก repress ความโกรธไว้แล้ว

Study of abusing mother

จาก Evolutionary – ethnological attachment theory De lozier ตั้งสมมุติฐานว่าแม่ที่ abuse ลูกมี anxious attachment กับพ่อแม่ตนเอง และมี anxious attachment ต่อลูกตนเอง และมักมีประวัติ separation จากพ่อแม่ ในวัยเด็ก พ่อแม่ตาย ถูกละทิ้ง หรือพ่อแม่ลงโทษอย่างรุนแรง คือมี anomalies in development of attachment ต่อ mother figure แม้แต่ในวัยผู้ใหญ่ แม่ที่ abuse ลูก ก็ยังอ่อนไหวต่อ separation ซึ่งแสดงออก โดย anxiety , anger อ่อนไหวต่อการถูกปฏิเสธ รู้สึก low self esteem De Lozier ยังกล่าวอีกว่ามี phenomenon of role – reversal ใน abusing mother คือ แม่ที่ abuse ลูกก็จะรู้สึก โกรธ รู้สึกถูกปฏิเสธแม่ ในภาวะ mild separation จากลูก เช่น ลูกไปโรงเรียน ลูกเข้านอน หรือลูกร้อง

The child whose behavior evoke abuse

เด็ก premature, brain-damaged และเด็กที่ถูก abuse มักมีพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ถูก abuse คือ ร้องไห้ นานๆ

เด็กที่เกิดแบบ premature ต้องอยู่ ICU นานๆ ในช่วงแรกของชีวิต ทำให้เกิดผลกระทบต่อพฤติกรรม การดูแลของแม่ และเด็กใน ICU จะมี physiological rhythm ยังไม่ stable การร้องการส่งสัญญาณบางอย่าง แม่ไม่เข้าใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้นย่อมมีผลต่อแม่ทุกคน แต่แม่ที่จะเกิดปัญหา abuse ลูกตามมาต้องเป็น แม่ที่มี developmental anomaly อยู่ก่อนแล้ว

Child abuse เป็น vicious cycle คือเมื่อแม่ abuse ลูก ลูกมักจะโต้ตอบ หรือต่อต้านแม่แม่ในภาวะปกติ บาง ครั้งไม่ยอมเข้ามาหา หรือหลีกเลี่ยงแม่ ทำให้แม่รู้สึกว่าลูกไม่รักและปฏิเสธแม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้แม่ abuse ลูกมากขึ้น

ในช่วงสัปดาห์แรกๆ ของชีวิต ถ้าแม่ไม่คอยตอบสนองต่อการร้องของลูก จะทำให้ลูกร้องมากขึ้น ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งแม่ก็จะเฉยมากขึ้นอีกเมื่อลูกร้อง ทำให้กลายเป็น vicious cycle และการร้องก็จะนำไปสู่ child abuse ในที่สุด

Child abuse and the antecedents of aggression

Aggression แบ่งออกเป็น 3 แง่มุมคือ

1. Biology ขึ้นกับ genetic, hormone aggression เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ปัจจุบันมีส่วนน้อยในการ ทำให้เกิด child abuse

บางครั้งหลังจากที่ถูก abuse เด็กจะร้องและยอมจำนนต่อแม่ ซึ่งถือว่าเป็น inhibitory signal ทำให้ แม่หยุดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ แต่ในขณะเดียวกัน การร้องก็สามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ก้าวร้าวของแม่ด้วย

2. Situational instigation of aggression and child abuse

สถานการณ์บางอย่างกระตุ้นให้เกิด aggression เช่น ความเจ็บปวด ความไม่สมหวัง ความขัดสน ภาวะคุกคาม การถูกรังเกียจ ซึ่งสามารถอธิบายว่าทำไมอุบัติการณ์ของ Child abuse ใน lower socioeconomic จึงสูง

นอกจากนี้พ่อแม่ที่ abuse ลูก มักจะมีความคิดว่าลูกนั้น ประสงค์ร้ายต่อต้าน ทำร้ายตนเอง คิดว่าลูกโตพอที่จะรู้และได้รับผลตอบแทนจากการก่อความรำคาญ การเป็นภาระ การทำร้ายพ่อแม่ สิ่งเหล่านี้ทำให้พ่อแม่มีความโกรธต่อลูกมากขึ้น

เมื่อศึกษา Personality ของพ่อแม่ที่ abuse ลูกกับพ่อแม่ทั่วไป พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วพ่อแม่ที่ abuse ลูกมักมีความคาดหวังสูงว่าลูกจะรู้ประสาได้แล้ว ควรทำอะไรบางอย่างได้แล้ว ซึ่งความคาดหวังที่บิดเบือนจากความจริงนี้ ทำให้เกิดการลงโทษที่รุนแรง การปรับ cognitive ของพ่อแม่ในส่วนนี้จะช่วยลดการเกิด child abuse ลงได้ ในแง่ Psychotherapeutic model จะมุ่งให้พ่อแม่เข้าใจอารมณ์ตนเอง เข้าใจ anxiety และ conflict ของตนเองมากกว่า

ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพ่อแม่ที่ abuse ลูกคือ self esteem แม่ที่ abuse ลูก จะตกอยู่ใน vicious cycle คือ แม่ที่ low self esteem จะมีความโกรธอย่างรุนแรงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนบางอย่างของลูก ทำให้เกิดการลงโทษที่รุนแรง ด้วยการทำร้ายร่างกาย ซึ่งทำให้แม่เองรู้สึกผิดและมี negative self image มากขึ้น และมีภาวะ low self esteem มากขึ้น และเกิดวนเวียนกันเป็น vicious cycle

เรื่อง self esteem เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคู่สมรส สังคม และพ่อแม่ของพ่อแม่ที่ abuse ลูกเอง ดังนั้นการแก้ไขปัญหาควรมุ่งไปที่การแยกแยะความสำเร็จและล้มเหลวของลูกออกจากของพ่อแม่ เช่น ลูกบางคนล้มเหลว เพราะยังคงแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบางอย่าง แต่แม่อาจประสบความสำเร็จที่ไม่ได้ตอบ หรือโกรธอย่างรุนแรงต่อพฤติกรรมนั้น ทำให้หยุด vicious cycle ได้

3. Social learning Antecedent of aggression and child abuse

ปัจจัยด้านสังคมส่งเสริมความรุนแรงได้โดย บางสังคมยอมรับความรุนแรงรูปแบบนี้ หรือใช้ความรุนแรงแล้วได้ reward เช่น คู่สมรสยอมรับการกระทำนี้ ทำแล้วทำให้รู้สึกมีอำนาจ ทำแล้วทำให้ self esteem ดีขึ้น ทำแล้วได้ sadistic pleasure หรือทำแล้วได้เห็นลูกร้องไห้อ่อนวอนขอโทษ หรือแสดงความรักต่อแม่ สัญญาว่าจะไม่ทำผิดอีก สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น

นอกจากนี้ความก้าวร้าวยังได้มาจากการเลียนแบบ เด็กที่ถูกทำโทษทางร่างกายอย่างรุนแรงหรือถูก physical abuse มีแนวโน้มสูงกว่าคนทั่วไปที่จะเป็นพ่อแม่ที่ abuse ลูก ดังนั้นการรักษาเด็กที่ถูก abuse นอกจากจะช่วยให้เขารับมือกับความเจ็บปวดที่ได้รับแล้ว ยังช่วยป้องกันกรกลายเป็นพ่อแม่ที่ abuse ลูกในอนาคตอีกด้วย

การสอนให้เด็กเข้าใจระเบียบวินัย ควรใช้วิธีแยกแยะว่าอะไรที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ อะไรเป็นสิ่งที่ถูก อะไรเป็นสิ่งที่ผิด มากกว่าใช้วิธีลงโทษทางร่างกาย

Clinical consideration

เด็กที่ถูก abuse มักมาห้องฉุกเฉินด้วยเรื่อง ตกบันได ตกจากโต๊ะเตียง การให้ประวัติของพ่อแม่อาจฟังดูมีเหตุผล แต่การตรวจร่างกายมักไม่ไปด้วยกัน และมักตรวจเจอร่องรอยการบาดเจ็บต่างๆด้วย บางครั้ง

ครู เพื่อนบ้านอาจเป็นคนแจ้งแก่หน่วยงานที่ดูแลเด็ก หรือแพทย์อาจตรวจพบขณะตรวจร่างกายทั่วไป

เด็กที่ถูก abuse มักไม่ร้องไห้ แยกตัว มีปัญหาพฤติกรรม มีปัญหาการเรียน มีท่าทีหวาดกลัวพ่อแม่ มีลักษณะผอม ขาดสารอาหาร ดูสกปรกไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่

Primary Prevention

เป็นการป้องกันในกลุ่มเสี่ยง แต่ถ้ากระทำในครอบครัวที่เกิด child physical abuse แล้วจะเป็นการรักษา มากกว่า การป้องกันจะเน้นการเพิ่ม coping skill แก่พ่อแม่ เพิ่ม self esteem ส่งเสริมให้มี support group ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะช่วยลดความเสี่ยง ในการเกิด physical abuse ได้

บทสรุป

Child Physical abuse เป็นปัญหาเรื้อรังที่ควรเร่งแก้ไข เพราะนอกจากจะทำให้เด็กสามารถรับมือกับความเจ็บปวดแล้ว ยังเป็นการป้องกันไม่让孩子กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ abuse ลูกต่อไป การสอนระเบียบวินัย ด้วยการบอกถึงสิ่งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับเป็นการเหมาะสมกว่า การลงโทษทางกาย ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียต่างๆ ตามมามากมาย

Reference

1. Child abuse and agenda for action Edited by George Gerbner, Catherine J.Ross Edward Zigler, Oxford University press 1980.
2. Basic Child Psychiatry 6th edition, Philip Barker
3. Child and Adolescent Psychiatry, A comprehensive Textbook 2nd Edition Melvin Lewis.